

Magyar ember álmai

Az emberiség történelme: álmoknak sorozata. Az Ótestamentumban Ábrahám álmodik, a próféták látásai se egyebek álmoknál. Da-Niel (Dániel) próféta például „meglátta” az elmúlt világháborút, és annak végét pontosan jövendölte. Valamennyi bibliai próféta álmodik a Megváltóval. A zsidók még ma is várják.

{ 7 }

A régi Egyiptom, Szíria, India álmai telve titokzatosságokkal, amelyek között a csillagvizsgáló se tud eligazodni. Piramisokat építenek az Álom tiszteletére. Könyvtárak telnek meg az Álom tudományával.

Aki a világ minden álmát összegyűjteni akarná, hétszer beutazhatná a tengereket, szárazföldeket, mégis elhullajtana egy-egy álmot valahol, amelyet nem vett észre, és műve csonka volna.

Ily nagy munkára nem is vállalkozhatunk. Hazánkban maradunk, a magyar ember álmait próbálgatjuk megfejteni a rendelkezésünkre álló eszközökkel. Azért lehet a könyvnek a címe: Magyar álmok is.

A Kárpátoktól az Adriáig minden lehunyó nappal felébrednek az álmok árnyai. Az emberek kezdik azt a másvilági életüket,

amelyre másnap felébredve magyarázatot keresnek. A sok régi, bölcs álmoskönyv mellett tán elkél az én szerény próbálkozásom.

*

A könyvben következő álmok és babonák magyarázatait nem én találtam ki, csupán összegyűjtöttem az álomfejtéseket.

Összeszedtem régi könyvekből és régi emberek elbeszéléseiből.

Falusi asszonyok hiedelmeiből, bölcsnek nevezett öregemberek megjegyzéseiből.

{ 8 } Megsárgult papirosú könyvek segítettek munkámban, amely könyvek már nem lelhetőek fel, csak a múzeumokban, s ezért olvasmányuk is szórakoztató e könyv; megleljük benne őseink álmait, s azt, hogyan mulattatták képzeletüket, midőn álmukból felébredtek. Dédapáink, ükanyáink álmai is szólnak hozzánk e lapokról, amely álmok magyarázatait az 1756-iki esztendőben megjelent Álmos *Könyvetské*-ből gyűjtöttem. Már az ismeretlen, régi szerző is azt írja sárgult könyvében, hogy az éjjeli látásokat, jelenéseket és álmokat a régi álmoskönyvekből és bölcs emberek nagy mesterséggel összegyűjtött tapasztalataiból szedegette össze. Előljáró beszédében hivatkozik Pliniusra, mert nem minden álomnak szabad hinni. Az álom sok és különb-különbféle. Némely álom csak a mindennapi cselekedeteinket forgatja; némely pedig a vérnek nagy bőségéből és teljes voltából származik; és ez a sok vér megrekeszti nedvességével és párájával az agyvelőt, amelyből aztán a csodálatos éjjeli látások következnek.

Ugyancsak 1756-i Álmos *Könyvetske* írója hivatkozik Ciceróra, aki azt mondja: „Az embereknek, akik mértékletesen és józanon élnek, álmuk rendszerint beteljesedik, amikor annak ideje elérkezett.” De felvonultatja a maga igaza mellett a régi magyar író Arisztotelészt és Fabianust is.

„Bölcs dolog az, ha az ember hanyatt fekszik, sokkal több és csudálatosabb dolgok forognak előtte, mint mikor oldalt fekszik. Sőt

az időn is áll: mert ha az ember vacsora után mindjárt elnyugszik, jól és erősen aluszik, álmodik is, de az ember nem vésheti eszébe az álmot, hogy megfejtse, mert az álom kimegy a fejéből.”

*

A természet szerint való álom, amely által minket az Isten tanít és int a jövődő dolgokról, kétféle:

Az egyik az éjfél előtti álom, amelynek a régi, bölcs emberek szerint semmi magyarázata nincs, mert az még jóformán mindennapi életünknek, gondolatainknak, teendőinknek, hangulatainknak folytatása. „Semmi magyarázata bé nem telik, nem is szükség rá számot tartani.”

A másik álom: a *hajnali* álom, amely megmarad emlékezetünkben, amelynek magyarázata érdemes. Éjfél után kakassóra ugyanis: már megtisztul a vér és a szív a „bűnös páráktól”, amelyek az eledel és a mindennapi élet folytán elrekesztik az agyvelőt. Megnyílnak a helyek testünkben, ahol a mi lelkünk és okosságunk nyugszik.

{ 9 }

A szívünk felejtí a bánatot, a mindennapot, és bántódás nélkül álmodik.

Az 1756-os *Álmos Könyvetske* tehát a hajnali, azaz az éjfél utáni álmok magyarázatát javallja.

Különösebb jelentősége van az évszaknak is, amelyben álmodtunk.

Nyáron a nap közelsége, ősszel az esős éjszaka, télen havas föld felett bolyongó hold, tavasszal a szél zúgása: befolyásolja álmainkat.

De nem csoda, hogy ily körülményesek voltak 1756-ban Magyarországon az álmofejtések. Bővérű, jól táplált, vérmes magyarság lakott a Duna és a Tisza mentén. A disznótor, a szüret, az ünnepnap, névnap pontosan megtartatott. A has örökös elleneségeskedésben volt a lélekkal. Kicsattanó arcú őspanyáink, potrohos ősapáink meleg dunyháik alatt sok bolondot összeálmodtak, amely álmok között az *Álmos Könyvetské*-nek kellett rendet

csinálni. Ezért található olyan álmokképek az 1756-os könyvben, amilyen álmok manapság már nincsenek. Ki álmodja napjainkban, hogy kobzot (lantot) ver? (Ami azt jelenti, hogy: tested őrizd a gonosztól.) Ki hord álmában kézíjat? (Amely szükséges dolgot jegyez, amelyben el kell járnod.)

*

1799-i esztendőbeli megnagyobbított álmoskönyv a lottériában megjátszásra ajánlható számokkal jelenik meg. Hozzátéteget a *képes* álmoskönyvecske, amelyben előadatik, hogy az álomban látott dolog micsoda számokat jelentsen, mely szerint ki-ki szerencsét próbálhat.

{ 10 } Itt aztán elgondolkozhatunk, vajon ki találhatta ki ezeket a számokat, amelyeket az egyes álmofejtések mellé biggyesztett a szerkesztő. Miért jelent 68-at pogácsát enni? Miért a méhraj 36-ot? Pedig bizonyos, hogy az álmoskönyvi számoknak éppen olyan eredetük van, mint akár a zsidók vagy az ősmagyarok szent számainak, ámde elfogadható magyarázatot e számok létrejöttére nem lelni a régi könyvekben. Valószínű, hogy ismét azoknak a „bölcsek, öreg emberek”-nek megfigyelései, tapasztalatai irányadók az álmoskönyvszerkesztő számjegyeiben, akik egyébként mindenféle „mesterkedéssel” hozzájárultak ahhoz, hogy tudjuk előre az időjárást, a száz esztendő előtt kimondott jövőndőt! Ezek a régen eltávozott öregek figyelmeztettek tán, hogy milyen számok jöttek ki a budai lutrin, mikor ők lencsével álmodtak.

A mindentudó bölcsek sütötték ki, hogy miért jelent a részeg ember két 7-es számot.

Oly bonyodalmassá tenné Álmoskönyvem e régi számok magyarázata és felhasználása, hogy inkább lemondtam az álmofejtések mellé illeszteni szokott számjegyekről, bár bizonyosan sokan lesznek az olvasók között, akik ezt a hanyagságomat nehezményezik.

A kis lutrit már eltörölték hazánkban, és a szegény ember hiába álmodja a legjobb számokat, meggazdagodni többé nem lehet egy szerencsés álommal. Meg kell elégednie a szegénynek a távoli reménységgel, amely álmát e könyvben magyarázza.

Bucsánszky Alajos 1855-ben Pesten és Bagó Márton 1853-ban Budán kiadott álmoskönyvei (amelyeknek apjuk az 1833-i könyv) már a lutrizó közönség részére készülnek, álommagyarázatai szűkre szabottak, a legfontosabb a nagy numerus az álom mellett, ezért e könyveket kevésbé forgattam Álmoskönyvem megszerkesztésénél.

De nem mulasztom el a könyvekből e kis vers felhasználását:

*Álom és essős idő, magokban elmúlnak,
Gyáva szipák a' kik ezeken búsúlnak,
Hogy ollykor betellik némely látott álom,
Barátom, ámbár melly oldalról vizsgálom,
Csak olyan, mint mikor patkót talál a' vak,
De azért ügyebár, bogy bizony nagy kobak
Tesz patkó-szedőkké világtalanokat,
Te látó tanúknak sem hívod azokat.*

{ 11 }

amely mindenkori álmoskönyvek élére illik.

*

De nem sok hasznát vettem a mostani álmoskönyveknek sem, amelyek ponyván vagy kisebb könyvkereskedésben forognak; semmi közülük sincs e könyvek álommagyarázatainak az ókori, perzsa, kaldeai, egyiptomi csillagjósok mesterségéhez. Az egyikben azt találom:

„Kossuth Lajos szobrára adakozni: dicsőség.” Amásikban: „Alagi lóversenyt látni: élvezet.” – Nem, ezeket az álmoskönyveket nem

mertem használni munkám szerkesztésénél. Nagyon valószínű, hogy a könyvkiadók szegény írnokainak önkényes álommagyarázatai foglaltatnak itt.

Ezenkívül bizonyosan csodálkozik az olvasó a sok nőnemű álmon, amely e könyvben felsorakozik. Például „ruhát teregetni”, „kiáztatni”, „abroszt fehéríteni”, „befőzni”, „arcfestékeket használni” leginkább nők szoktak. Viszont első pillanatban érdekeltenek látszanak e mindennapi álmok – holott ez az élet. Bizony álmaink csak nagyritkán emelkednek ki a hétköznapi életünk eszmeköréből. Nagyon ritka álmodozó az, aki végképpen itt tudja hagyni a földet, és messzeségbe emelkedik. A legtöbbet ruhafacsarásról, lyukas cipőről, új ruháról, némi kis jólétről álmodnak az emberek. Ezért ne vessük meg a mindennapi álmokat sem, mert ők jegyzik a valóságos életet. A nők álmai sokkal prózaibbak, mint azt általában a férfiak hiszik. Ezért azután némely oldalon tán elásítja magát a férfiolvasó a sok *nőnemű* álomtól.

{ 12 }

*

Nagy segítségemre volt az ismert és közforgalomban lévő *Nagy Egyiptomi Álmoskönyv*ön kívül egy német álmoskönyv, amelyet nagyon régen adtak ki Lipcsében. Szerzője persze ismeretlen, ámde álommagyarázatai oly csábítók és indokoltak, mintha egy mai korbéli Freud professzor jegyezte volna megfigyeléseit. (Általában azok az álomfejtések, amelyeket némileg eltérőnek talál az olvasó a rendes álmoskönyvek magyarázataitól, abból erednek, hogy Freud bécsi professzor úr álommagyarázatai engem is megragadtak, mint oly sokakat Magyarországon.) Egyes álomfejtéseknél ezért inkább adtam hitelt azon könyvek feljegyzéseinek, amelyek (bár régiek) valamiképpen megegyeznek a modernebb kor tudományos álomvizsgálatával. Ámde a világért sem szeretném, ha könyvemet tudákosnak vagy álbölcsnek ítélnék, mert itt ott Freud professzor, illetőleg Ferenczi Sándor doktor nagyszerű

tanításának nyomai mutatkoznak. A könyv lehetőleg ragaszkodik a legrégebb álmoskönyvek feljegyzéseihez, inkább bízik a régen meghalt, öreg „bölcs” emberek megfigyeléseiben, mint korunk meglepően nagyszerű megállapításaiban. S így nagyon szerettem forgatni egy régi német álmoskönyvet, amelynek ismeretlen szerzője egy halott költőre: Shakespeare *Hamletjére* és Kerner Jusztinusz orvosra és íróra is hivatkozik az álomfejtegetések megerősítésénél.

*

Hosszú, csendes esték munkája ez a könyv. Amely estéken a forgatott sárga lapok mögött feltünedeznek félig-meddig porrá váltott öregasszonyok arcultai, akik falusi ifjúságomban, pattogó tűz mellett oly jelentőséget tulajdonítottak az álmoknak, mint akár a valóságos életnek. Inkább a saját mulattatásomra, inkább hosszú telek csendes eljátszozására, esti órák halk elfuvolázására szerkesztettem ez álmoskönyvet, mint azért, hogy bárki is hitelt adjon a következő soroknak. Álom: játék, mint az élet... Néha komolyra fordul a játék. Az élet is, az álom is.

{ 13 }

1919. tél

Kr. Gy.